

ORIGINAL ARTICLE / ORJİNAL MAKALE

Kadınların Sağlık Algıları ile Serviks Kanseri-Pap Smear Testi Sağlık İnançları Arasındaki İlişki

The Relationship Between Women's Health Perceptions and Cervical Cancer-Pap Smear Test Health Beliefs

 Emre Uçar¹, Adile Tümer²

¹ Yüksek Lisans Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Hemşirelik Anabilim Dalı, Halk Sağlığı Hemşireliği Tezli Yüksek Lisans Programı, Muğla, Türkiye

² Doç. Dr., Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Halk Sağlığı Hemşireliği Anabilim Dalı, Muğla, Türkiye

Geliş: 12.05.2022, **Kabul:** 11.03.2024

Öz

Giriş: Serviks kanseri, tarama testleriyle erken evrede saptanabilen bir kanser türüdür.

Amaç: Bu araştırma, kadınların sağlık algıları ile serviks kanseri-pap smear testi sağlık inançları arasındaki ilişkinin incelenmesi amacıyla yapılmıştır.

Yöntem: Kesitsel ve ilişki arayıcı tipteki araştırma, 400 kadının katılımı ile gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın verileri "Tanımlayıcı Bilgi Formu", "Sağlık Algısı Ölçeği" ve "Serviks Kanseri ve Pap Smear Testi Sağlık İnanç Modeli Ölçeği" ile toplanmıştır. Veriler SPSS 22.0 paket programında, tanımlayıcı istatistikler, tek yönlü varyans analizi ve Pearson korelasyon analizi ile değerlendirilmiştir.

Bulgular: Kadınların yaş ortalamasının 43.67 ± 8.62 ve sağlık algısı ölçeği puan ortalamasının 51.03 ± 7.28 olduğu belirlenmiştir. Serviks kanseri ve pap smear testi sağlık inançları incelendiğinde; en yüksek puan ortalamasının Yarar Motivasyon alt boyutundan (33.79 ± 5.58) alındığı, bunu sırasıyla Sağlık Motivasyonu (10.28 ± 2.32), Önemseme (23.66 ± 6.40), Duyarlılık (7.48 ± 2.63) ve Engeller (30.8 ± 9.03) alt boyutunun izlediği saptanmıştır. Sağlık algısı ölçeği toplam puan ortalaması ile Serviks Kanseri ve Pap Smear Testi Sağlık İnanç Modeli Ölçeği alt boyutlarından Sağlık Motivasyonu ve Yarar Motivasyonu arasında pozitif, Engeller alt boyutu arasında negatif yönde anlamlı ilişki belirlenmiştir ($p < .05$).

Sonuç: Araştırmaya katılan kadınların sağlık algılarının iyi düzeyde olduğu söylenebilir. Serviks kanseri ve pap smear testi ile ilgili olarak kadınların, yarar-motivasyon puanı çok iyi, sağlık motivasyonu ve önemseme iyi, engel algılarının düşük olması olumlu değerlendirilmiştir. Konu ile ilgili randomize kontrollü araştırmaların yapılması önerilir.

Anahtar Kelimeler: Sağlık Algısı, Serviks Kanseri, Pap Smear, Sağlık İnanç Modeli

Sorumlu Yazar: Adile TÜMER, Doç. Dr., Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Halk Sağlığı Hemşireliği Anabilim Dalı, Muğla, Türkiye. **Email:** tadile@mu.edu.tr, **Telefon:** +90 536 417 30 33.

Nasıl Atıf Yapılmalı: Uçar E, Tümer A. Kadınların Sağlık Algıları ile Serviks Kanseri-Pap Smear Testi Sağlık İnançları Arasındaki İlişki. *Journal of Nursing Effect*. 2024;17(2): 283-294.

Journal of Nursing Effect published by Cetus Publishing.

Journal of Nursing Effect 2024 Open Access. This article is distributed under the terms of the Creative Commons Attribution 4.0 International License

Abstract

Background: Cervical cancer is a type of cancer that can be detected at an early stage by screening tests.

Objective: This study was conducted to examine the relationship between women's health perceptions and their cervical cancer-pap smear test health beliefs.

Methods: Cross-sectional and correlational research study was conducted with the participation of 400 women. The data of the study were collected with "Descriptive Information Form", "Perception of Health Scale" and "Health Belief Model Scale for Cervical Cancer and Pap Smear Test". Data were evaluated with SPSS 22.0 package program, descriptive statistics, one-way analysis of variance and Pearson correlation analysis.

Results: It was determined that the mean age of the women was 43.67 ± 8.62 and the mean Perception of Health Scale score was 51.03 ± 7.28 . When cervical cancer and pap smear test health beliefs are examined; the highest mean score was obtained from the Benefit Motivation subscale (33.79 ± 5.58), followed by Health Motivation (10.28 ± 2.32), Seriousness (23.66 ± 6.40), Susceptibility (7.48 ± 2.63) and Barriers (30.8 ± 9.03) subscales respectively. A positive correlation was found between the mean health perception scale total score and the Health Motivation and Benefit Motivation, which is one of the subscale of Cervical Cancer and Pap Smear Test Health Belief Model Scale, and a negative relationship between the Barriers subscale ($p < .05$).

Conclusion: It can be said that the health perceptions of the women participating in the research are at a good level. Regarding cervical cancer and pap smear test, women's benefit-motivation score is very good, health motivation and caring is good, and their perception of obstacles is low. It is recommended to conduct randomized controlled studies on the subject.

Keywords: Perception of Health, Cervical Cancer, Pap Smear, Health Belief Model

GİRİŞ

Serviks kanseri, tüm dünyada kadınlar arasında en yaygın görülen dördüncü kanserdir. Kanserin neden olduğu kadın ölümlerinde de dördüncü sıradadır (TC. Sağlık Bakanlığı, 2019). Uluslararası Kanser Araştırmaları Ajansı (IARC)'nın 2020 yılı verilerine göre, Türkiye'de kadın kanserleri arasında, tüm yaş grupları içinde beşinci sırada yer almaktadır (IARC, 2021). Serviks kanserlerinin %99,7'sinin Human Papilloma Virüsü (HPV) ile ilişkili olduğu bildirilmektedir. Cinsel yönden aktif yetişkinlerin %70'inden daha fazlası hayatlarının bir döneminde HPV ile karşılaşmaktadır. HPV ile enfekte olan kadınlarda kanser hücrelerinin gelişme riski, enfekte olmayan kadınlara göre 250–400 kat daha fazladır (Demirgöz Bal, 2014; Mavi Aydoğdu ve Özsoy, 2018). Pap smear testiyle serviksteki sitolojik değişimler erken

dönemde belirlenebilmektedir (Kılıçsokan ve İlhan, 2018). O nedenle serviks kanseri, tarama yöntemleri ile erken dönemde tanı ve tedavisi mümkün hastalıklar arasında yer almaktadır (Kulakçı Altıntaş ve Korkmaz Aslan, 2020). Taramaların etkili olması için toplumun en az %70'inin taramalara katılım sağlaması gerekir. Türkiye'de pap smear testi yaptıрма oranlarının %16,6 ile %68,3 arasında değiştiği ve düzenli aralıklarla yaptırılmadığı bildirilmektedir (Kılıçsokan ve İlhan, 2018).

Bireylerin sağlık inançları pap smear testi yaptırmalarını etkileyen psikolojik nedenler arasında yer almaktadır (Aldohaian, Alshammari ve Arafah, 2019). Sağlık İnanç Modeli'ne göre bireylerin sağlık davranışları; inançlarından, tutum ve değerlerinden etkilenmektedir. Sağlık davranışlarını etkileyen inanç ve tutumlar belirlenirse, hemşirelik yaklaşımları bireye

özgü planlanabilir (Kılışsokan ve İlhan, 2018). Bu nedenle kadınların serviks kanseri ve pap smear testi yaptırma ile ilgili sağlık inançlarının, tutumlarının ve karar verme süreçlerinin incelenmesi oldukça önemlidir (Demirgöz Bal, 2014). Sağlık algısı, “bireyin kendi sağlığına ilişkin kişisel duygu, düşünce, önyargı ve beklentilerinin bir bileşimidir” şeklinde tanımlanmaktadır (Şengel ve Gür, 2018). Sağlık algısı, bireylerin sağlığını geliştirme süreci ile doğrudan ilişkilidir. Algılanan sağlık durumu, Sağlık Geliştirme Modeli’nin bilişsel faktörlerinden biri olarak kabul edilmektedir. Sağlık İnanç Modeli’nde, sağlık durum algısı, sağlık sorumluluğunu ve beraberinde sağlık davranışlarını etkileyen bir faktör olarak karşımıza çıkmaktadır (Çetinkaya, Ovat Cankurtaran ve Önat, 2019; Şengel ve Gür, 2018). Literatür gözden geçirildiğinde, farklı örneklem gruplarında sağlık algısının (Çetinkaya vd., 2019; Karakoyunlu Şen ve Kılıç Öztürk, 2020) ve serviks kanserini önlemeye yönelik kadınların sağlık inançlarının incelendiği araştırmalar mevcuttur (Çeki ve Özdemir, 2021; Hacıhasanoğlu Aşlar, Köse ve Yıldırım, 2015). Ancak kadınların sağlık algısı ile serviks kanseri ve pap smear testine yönelik sağlık inançları arasındaki ilişkinin incelendiği bir araştırmaya rastlanmamıştır. Bu bağlamda kadınların sağlık algıları ile serviks kanseri-pap smear testi sağlık inançları arasındaki ilişkinin incelenmesi önem arz etmektedir. Araştırma bulgularının hemşirelik uygulamalarına ve gelecekte yapılacak olan araştırmalara katkı sağlayacağı, dolayısıyla toplum sağlığına olumlu çıktılar sağlayacağı düşünülmektedir.

Araştırmanın Amacı

Araştırmanın amacı, kadınların sağlık algıları ile serviks kanseri-pap smear testi sağlık inançları arasındaki ilişkinin incelenmesidir.

Araştırmanın Soruları

Kadınların sağlık algısı puan ortalaması ne düzeydedir?

Kadınların serviks kanseri-pap smear testi sağlık inançları puan ortalaması ne düzeydedir?

Kadınların bazı tanıtıcı özelliklerine göre serviks kanseri-pap smear testi sağlık inançları puan ortalamasında fark var mıdır?

Kadınların bazı tanıtıcı özelliklerine göre sağlık algısı puan ortalamasında fark var mıdır?

Kadınların sağlık algısı ile serviks kanseri-pap smear testi sağlık inançları arasında ilişki var mıdır?

YÖNTEM

Araştırmanın Tipi

Bu araştırma kesitsel ve ilişki arayıcı tiptedir.

Araştırmanın Yapıldığı Yer

Araştırma Türkiye’nin güneybatısında yer alan bir ilin Halk Eğitim Merkezi’nde yapılmıştır. On dört derslik, bir konferans salonu, iki bilgisayar sınıfı, sekiz atölye-işlik ve yıllara göre değişen usta öğreticileriyle bahçe işleri, bilgisayar teknolojileri, kişisel gelişim, yabancı dil, el sanatları vb. alanlarda açılan kurslara her yaştan katılım sağlanmaktadır. Talepler doğrultusunda, yıllara göre açılan kurslar ve katılımcı sayıları değişmektedir.

Araştırmanın Evreni/Örnekleme

Evreni, bir Halk Eğitim Merkezi bünyesinde 2017-2018 yılları arasında açılan kurslara katılan 30-70 yaş arasındaki kadınlar oluşturmuştur (N=1021). Örneklem sayısı, evreni bilinen örneklem yöntemiyle %95 güven aralığı baz alınarak Sample Size Online Calculator sitesinden hesaplanmış ve 279 kişi olarak belirlenmiştir (The Survey System, 2017)). Olasılıksız rastlantısal örnekleme yöntemi ile kurslara gelen

ve çalışmaya katılmayı kabul eden, gönüllü 400 kadın araştırmaya dahil edilmiştir.

Veri toplama Araçları

Veri toplama araçları; “Tanıtıcı Bilgi Formu”, “Sağlık Algısı Ölçeği” ve “Serviks Kanseri ve Pap Smear Testi Sağlık İnanç Modeli Ölçeği” dir.

Tanıtıcı Bilgi Formu

Araştırmacı tarafından literatür incelenerek hazırlanmış olup, katılımcıların sosyo-demografik bilgileri, serviks kanseri-pap smear testi ile ilgili davranışları ve jinekolojik problemlerine ilişkin toplam 14 sorudan oluşmaktadır (Uludağ, Gamsızkan ve Sungur, 2020; Çeki ve Özdemir, 2021).

Sağlık Algısı Ölçeği (SAÖ)

Ölçeğin Türkçe geçerliliği Kadioğlu ve Yıldız tarafından (2012) yapılmıştır. Beşli likert tipindeki ölçek, 15 maddeden oluşmakta ve dört alt boyutu bulunmaktadır (Kontrol merkezi, Öz farkındalık, Kesinlik, Sağlığın önemi). Ölçek puan aralığı 15-75’dir. Kontrol merkezi alt boyutu, kadının sağlıklı olmayı şans, dini inanç, kader gibi kendi dışındaki faktörlere bağlayıp bağlamadığını ve sağlığını değiştirmekle ilgili kendisine olan güvenini ölçmektedir. Öz Farkındalık alt boyutu, kadının sağlıklı olmanın kendine bağlı olup olmadığına yönelik inancını ölçmektedir. Kesinlik alt boyutu, kadının sağlıklı kalmayı sürdürmesine yönelik neler yapması gerektiği konusunda bir fikrinin olup olmadığını değerlendirmektedir. Sağlığın önemi alt boyutu ise; bireyin sağlığına ne kadar değer verdiğini ölçmeye yöneliktir. SAÖ Cronbach Alpha değeri 0.70’dir (Kadioğlu ve Yıldız, 2012).

Rahim Ağzı Kanseri ve Pap Smear Testi Sağlık İnanç Modeli Ölçeği (SİMÖ)

Bu ölçek 2011 yılında Güvenç ve ark. tarafından geliştirilmiştir. Ölçek 35 maddedir, beş alt boyutu bulunmaktadır ve 5’li likert tipindedir.

Alt boyutlarından Yarar Motivasyonu, kadınların serviks kanserine yönelik koruyucu bir sağlık davranışlarına yönelik inanç düzeylerini ölçmektedir. Duyarlılık, kadınların serviks kanserine yakalanma ile ilgili düşüncesinin yarattığı hassasiyet durumunu ölçmektedir. Önemseme, kadınların serviks kanserini ve tedavisini önemseme düzeyini belirlemektedir. Sağlık Motivasyonu, kadınların sağlığın geliştirilerek sürdürülmesi konusunda davranışlarına olan inancını ölçmektedir. Engeller, kadınların serviks kanserine yönelik koruyucu bir sağlık davranışlarının geliştirilmesinde ve pap smear testi yaptırmasında var olan engelleri belirlemektedir. Ölçekte her alt boyut ayrı ayrı puanlanmaktadır. Yüksek puan ortalaması engeller alt boyutu dışında olumlu değerlendirilmektedir. Engeller puanının yüksek olması, pap smear yaptırmayla ilgili sıkıntı olduğunu gösterir. Ölçeğin alt boyutlarının Cronbach Alpha değerleri 0.62 ile 0.86 arasındadır (Güvenç, Akyuz ve Açikel, 2011).

Verilerin Toplanması

Veriler, 01 Ekim-30 Aralık 2018 tarihleri arasında toplanmıştır. Veri toplama araçları doldurulmadan önce katılımcılara çalışma ile ilgili bilgi verilmiş, çalışmaya katılımın gönüllülük esasına dayandığı ve istedikleri zaman çalışmadan çekilebilecekleri ifade edilmiştir. Katılmayı kabul edenlere onam formu imzalatılmış ve veri toplama araçlarını kadınların kendilerinin doldurmaları sağlanmıştır. Doldurma süreci yaklaşık 10-15 dk. sürmüştür.

Verilerin Değerlendirilmesi

Veriler SPSS 22.0 programı ile değerlendirilmiştir. Veri analizinde, normallik testi için Kolmogorov Smirnov testi kullanılmıştır ($p > .05$). Tanımlayıcı istatistikler (sayı, yüzde, ortalama, standart sapma gibi), ikiden fazla grubun karşılaştırılmasında tek

yönlü varyans analizi (ANOVA) ve ölçeklerin puan ortalamaları arasındaki ilişki düzeyini belirlemek için Pearson korelasyon analizi yapılmıştır. İstatistiksel olarak $p < .05$ anlamlı kabul edilmiştir.

Araştırmanın Bağımlı ve Bağımsız

Değişkenleri:

Katılımcıların tanıtıcı bilgileri (yaş, eğitim düzeyi ve gelir durumu) bağımsız değişken, Sağlık Algısı Ölçeği, Rahim Ağzı Kanseri ve Pap Smear Testi Sağlık İnanç Modeli Ölçeği puan ortalamaları ise bağımlı değişken olarak kabul edilmiştir.

Araştırmanın Etik Yönü

Araştırmanın yapılabilmesi için bir üniversitenin İnsan Araştırmaları Etik Kurulundan (22.06.2018 tarihli, 180116 protokol numaralı, karar no:101) ve araştırmanın yapıldığı kurumdan (31.10.2018 tarih ve 20602895 sayılı) izin alınmıştır. Araştırmada gönüllü katılım sağlanmış ve bilgilendirilmiş onam formu elde edilmiştir.

BULGULAR

Araştırmaya katılan kadınların yaş ortalaması 43.67 ± 8.62 'dir. Kadınların %80.3'ünün evli, %83'ünün çocuk sahibi, %49.5'inin lisans mezunu ve %53.8'inin gelir durumunu "gelir gidere eşit" şeklinde ifade ettiği belirlenmiştir (Tablo 1). Kadınların %57.3'ünün sigara ve %26'sının oral kontraseptif kullandığı, rahim ağzı ile ilgili bir problem yaşama oranının %22.3 ve en çok yaşanan problemin de %57.3 ile enfeksiyon olduğu tespit edilmiştir. Kadınların %59.3'ünün pap smear testi yaptırdığı belirlenmiştir.

Tablo 1. Kadınların Tanıtıcı Özelliklerinin Dağılımı (n = 400)

Tanıtıcı Özellikler	n	%
Yaş (\pm SS: 43.67 ± 8.62 / min.:30, maks.:66)		
30-39	151	37.8
40-49	139	34.7
50 ve üzeri	110	27.5
Medeni Durum		
Evli	321	80.3
Bekar	43	10.7
Boşanmış / Ayrı yaşıyor	36	9.0
Evlilik Yaşı (\pm SS: 22.85 ± 3.71 / min.:14, maks.:37)		
18 yaş altı	15	4.1
18-24	244	66.5
25-29	92	25.1
30 ve üzeri	16	4.3
Çocuk sahibi olma		
Evet	332	83.0
Hayır	68	17.0
Gebelik Yaşı (\pm SS: 24.3 ± 4.1 / min.:12, maks.:36)		
18 yaş altı	6	1.8
18-24	183	55.1
25-29	105	31.6
30 ve üzeri	38	11.5
Eğitim Düzeyi		
İlkokul mezunu	47	11.8
Ortaokul mezunu	42	10.5
Lise mezunu	88	22.0
Lisans mezunu	198	49.5
Lisansüstü	25	6.2
Gelir Durumu		
Gelir giderden az	128	32.0
Gelir gidere eşit	215	53.8
Gelir giderden fazla	57	14.2

n: Sayı, :Aritmetik ortalama, SS: Standart sapma, Min.: Minimum, Maks.: Maksimum

Tablo 2. Sağlık Algısı Ölçeği ile Serviks Kanseri ve Pap Smear Testi Sağlık İnanç Modeli Ölçeği Puan Ortalamalarının Dağılımı (n = 400)

Ölçekler	Madde Sayısı	Madde Puan Ortalaması	Ölçekten Alınan Alt ve Üst Değer	Toplam Puan Ortalaması \pm SS
SAÖ				
<i>Kontrol Merkezi</i>	5	3.24	5-25	16.22 \pm 4.26
<i>Kesinlik</i>	4	2.97	4-20	11.9 \pm 3.43
<i>Öz Farkındalık</i>	3	3.71	5-15	11.14 \pm 2.13
<i>Sağlığın Önemi</i>	3	3.92	4-15	11.76 \pm 2.10
<i>Toplam puan</i>	15	3.40	34-72	51.03 \pm 7.28
SİMÖ				
<i>Duyarlılık</i>	3	2.49	3-15	7.48 \pm 2.63
<i>Önemseme</i>	7	3.38	7-35	23.66 \pm 6.40
<i>Yarar Motivasyonu</i>	8	4.22	8-40	33.79 \pm 5.58
<i>Sağlık Motivasyonu</i>	3	3.42	3-15	10.28 \pm 2.32
<i>Engeller</i>	14	2.20	23-70	30.8 \pm 9.03

SAÖ: Sağlık Algısı Ölçeği, SİMÖ: Serviks Kanseri ve Pap Smear Testi Sağlık İnanç Modeli Ölçeği, :Aritmetik ortalama, SS: Standart sapma

Kadınların Sağlık Algısı Ölçeği puan ortalaması incelendiğinde; toplam puan ortalamasının 51.03 ± 7.28 olduğu; ölçek alt boyutlarından en yüksek puan ortalamasının Sağlık Önemi (11.76 ± 2.1) alt boyutundan alındığı, bunu sırasıyla Öz Farkındalık (11.14 ± 2.13), Kontrol Merkezi (16.22 ± 4.26) ve Kesinlik (11.9 ± 3.43) alt boyutunun izlediği belirlenmiştir. Serviks Kanseri ve Pap Smear Testi Sağlık İnançları Ölçeği puan ortalaması incelendiğinde ise; en yüksek puan ortalamasının Yarar Motivasyon alt boyutundan (33.79 ± 5.58) alındığı, bunu sırasıyla Sağlık Motivasyonu (10.28 ± 2.32), Önemseme (23.66 ± 6.40), Duyarlılık (7.48 ± 2.63) ve Engeller (30.8 ± 9.03) alt boyutunun izlediği saptanmıştır (Tablo 2).

Araştırmaya katılan kadınların bazı tanıtıcı özelliklerine göre Sağlık Algısı Ölçeği toplam

puan ortalamasının dağılımı incelendiğinde; yaş grubu, eğitim düzeyi ve gelir durumuna göre SAÖ puan ortalamasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark tespit edilmiştir ($p < .05$). Yaş arttıkça SAÖ puan ortalamasının düştüğü; eğitim düzeyi ve gelir düzeyi arttıkça yükseldiği görülmüştür. Kadınların yaş grubu ve gelir durumuna göre, Rahim Ağzı Kanseri ve Pap Smear Testi Sağlık İnanç Modeli ölçeği alt boyut puan ortalamaları incelendiğinde anlamlı bir fark belirlenmemiştir ($p > .05$). Kadınların eğitim düzeyine göre, sadece Önemseme alt boyutu puan ortalamasında anlamlı fark olduğu ($p < .05$); diğer alt boyut (Yarar Motivasyonu, Engeller, Duyarlılık ve Sağlık Motivasyonu) puan ortalamalarında ise anlamlı bir fark olmadığı belirlenmiştir ($p > .05$), (Tablo 3).

Tablo 3. Kadınların Bazı Tanıtıcı Özelliklerine Göre Sağlık Algısı Ölçeği, Serviks Kanseri ve Pap Smear Testi Sağlık İnanç Modeli Ölçeği Puan Ortalamalarının Karşılaştırılması (n = 400)

Tanıtıcı Özellikler	SAÖ X̄±SS	Yarar Motivasyon X̄±SS	Engeller X̄±SS	Önemseme X̄±SS	Duyarlılık X̄±SS	Sağlık Motivasyonu X̄±SS
Yaş grubu						
30-39	52.86±7.77	33.50±5.92	31.76±9.42	23.20±6.14	7.54±2.45	10.23±2.31
40-49	50.00±6.60	33.55±5.81	30.14±8.40	24.40±6.77	7.70±2.72	10.10±2.22
50 ve Üzeri	49.82±6.97	34.49±4.75	30.32±9.24	23.34±6.26	7.00±2.73	10.59±2.45
Test Değeri	F=7.91 p= .000	F=1.18 p=.306	F=1.38 p=.252	F=1.44 p= .236	F=1.84 p= .159	F=1.39 p= .249
Eğitim Düzeyi						
İlkokul	47.68±7.02	34.34±5.39	31.97±9.45	26.42±6.43	8.12±2.88	9.61±2.83
Ortaokul	50.02±6.91	33.26±5.74	33.04±8.03	23.23±6.91	7.66±2.68	10.35±2.28
Lise	49.71±7.21	33.18±6.81	31.37±10.14	22.62±6.68	7.19±3.01	10.48±2.47
Lisans	52.22±6.97	34.23±4.85	30.07±8.36	23.72±5.97	7.38±2.40	10.28±2.08
Lisansüstü	54.20±8.11	32.32±6.20	28.64±10.33	22.28±6.76	7.72±2.38	10.72±2.54
Test Değeri	F=6.22 p= .000	F=1.21 p=.305	F=1.62 p=.168	F=3.16 p= .014	F=1.14 p= .336	F=1.37 p= .243
Gelir Durumu						
G. giderden az	50.06±7.78	33.39±6.73	30.51±9.71	23.05±6.80	7.30±2.54	10.11±2.66
G. gidere eşit	51.07±7.03	33.99±4.49	31.15±8.90	23.91±6.01	7.49±2.67	10.33±2.17
G. giderden fazla	53.03±6.78	33.92±6.82	30.15±7.97	24.07±6.94	7.80±2.68	10.49±2.05
Test değeri	F=3.32 p= .037	F=0.48 p=.614	F=0.37 p=.691	F=0.85 p= .427	F=0.72 p= .485	F=0.60 p= .547

SAÖ: Sağlık Algısı Ölçeği, SİMÖ: Serviks Kanseri ve Pap Smear Testi Sağlık İnanç Modeli Ölçeği, :Aritmetik ortalama, SS: Standart sapma, F: Tek yönlü varyans analizi, p<0.05.

Tablo 4. Kadınların Sağlık Algısı Ölçeği ile Serviks Kanseri ve Pap Smear Testi Sağlık İnanç Modeli Ölçeği Puan Ortalamaları Arasındaki İlişki (n = 400)

SİMÖ Alt boyutları	SAÖ ve Alt Boyutları				
	Kontrol merkezi	Kesinlik	Öz farkındalık	Sağlığın önemi	Toplam
Duyarlılık	r = -.052 p = .148	r = -.18 p = .000	r = .12 p = .005	r = .10 p = .019	r = -.04 p = .172
Önemseme	r = -.037 p = .230	r = -.35 p = .000	r = .16 p = .001	r = .21 p = .000	r = -.07 p = .060
Yarar Motivasyon	r = .068 p = .086	r = -.09 p = .033	r = .28 p = .000	r = .26 p = .000	r = .15 p = .001
Sağlık Motivasyonu	r = .054 p = .142	r = .11 p = .011	r = .17 p = .000	r = .32 p = .000	r = .23 p = .000
Engeller	r = -.15 p = .001	r = -.06 p = .096	r = -.25 p = .000	r = -.15 p = .001	r = -.24 p = .000

SAÖ: Sağlık Algısı Ölçeği, SİMÖ: Serviks Kanseri ve Pap Smear Testi Sağlık İnanç Modeli Ölçeği
r = Pearson korelasyon katsayısı, p < .05

Araştırmada, SAÖ toplam puan ortalaması ile SİMÖ Yarar Motivasyon ($r = .15$, $p = .001$) ve Sağlık Motivasyonu ($r = .23$, $p = .000$) alt boyutları arasında pozitif yönde; SAÖ toplam puan ortalaması ile SİMÖ Engeller ($r = -.24$, $p = .000$) alt boyutu arasında negatif yönde istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir ($p < .05$), (Tablo 4).

TARTIŞMA

Serviks kanseri taramalarla kontrol edilebilen kanser türlerinden biridir. Kadınların Sağlık Algıları ile Serviks Kanseri ve Pap Smear Testi Sağlık İnançlarının incelendiği bu araştırmada; Sağlık Algısının iyi düzeyde olduğu belirlenmiştir. Serviks Kanseri ve Pap Smear Testi Sağlık İnançları incelendiğinde; Yarar Motivasyon alt boyut puanının çok iyi, Sağlık Motivasyonu ve Önemseme alt boyut puanlarının iyi, Duyarlılık alt boyut puanının ortalamaya yakın, Engeller alt boyut puanının ise ortalamanın altında olduğu saptanmıştır. Bir başka deyişle “Engeller” en düşük puan ortalamasına sahip alt boyuttur. Sağlık İnanç Modeline göre, kadınların pap smear testinin yararlı olduğuna ilişkin inançları arttıkça; duyarlılık, ciddiyet, sağlık motivasyonu artmakta ve testi yaptırmaya ilişkin engel algıları azalmaktadır (Kılıçsokan ve İlhan, 2020). Araştırmada, kadınların sağlık algısı puan ortalaması literatür bulgularıyla benzerlik göstermiştir (Akça, Gökyıldız Sürücü ve Akbaş, 2020; Erenoglu, Can ve Sekerci, 2019; Karakoyunlu Şen ve Kılıç Öztürk, 2020; Ozdelikara, Agacdiken Alkan ve Mumcu, 2018). Sağlık algısı ölçeğinden en yüksek puan, Sağlık Önemi ve Öz Farkındalık alt boyutlarından alınmış; puan ortalamalarının iyi düzeyde olması olumlu değerlendirilmiştir. Kadınların sağlığı koruma ve geliştirmeye yönelik olumlu tutum ve davranış sergileme olasılıklarının yüksek olabileceği düşünülmüştür. Literatür

bu düşüncüyü doğrulamaktadır. Aile hekimliği polikliniğine gelen kadınlar üzerinde yapılan bir araştırmada Sağlık Önemi ve Öz Farkındalık düzeyinin serviks kanseri risk faktörlerinden kaçınmayı ve tarama davranışını olumlu etkilediği bildirilmiştir (Karakoyunlu Şen ve Kılıç Öztürk, 2020).

Araştırmada kadınların SİMÖ Yarar Motivasyon altboyutupuanortalamasınınliteratürbulgularıyla benzerlik gösterdiği saptanmıştır (Durmaz, Sürücü ve Ozvurmaz, 2020; Ozdelikara vd., 2018). Pap smear yarar algısının yüksek olması, kadınların test yaptırmaya oranlarını artırmaktadır (Çeki ve Özdemir, 2021; Uludağ vd., 2020). Araştırmada, Yarar motivasyon algısının yüksek olması, kadınların sağlıklarını sürdürmeye ve geliştirmeye yönelik bilgi, tutum ve davranışlara önem verdikleri şeklinde yorumlanmıştır.

Araştırmaya katılan kadınların SİMÖ Sağlık Motivasyonu puanının (Bulut, Çelik ve Yiğitbaş, 2020; Uludağ vd., 2020) ve Önemseme puanının (Hacıhasanoğlu vd., 2015; Uludağ vd., 2020) literatür bulgularıyla benzerlik gösterdiği belirlenmiştir. Sağlık motivasyonu ve önemseme kuşkusuz sağlık davranışlarını olumlu etkiler. Sağlık çalışanlarının taramalar ile ilgili farkındalık oluşturması, taramalarda bireylerin tercihlerini ve değerlerini dikkate alması, sağlık motivasyonlarını artırma ve sağlık inançlarını olumlu yönde değiştirmede son derece önemlidir.

Araştırmada, kadınların SİMÖ Duyarlılık puanının ortalamasının altında olduğu belirlenmiştir. Araştırmanın bulgusu literatür bulgularıyla uyumludur (Bulut vd., 2020; Uludağ vd., 2020). Duyarlılık algısının düşük olması, bireylerin servikal kanserle ilgili riskleri algılama ve servikal kanserden korunma davranışı gösterme olasılığını da azaltabilir. O nedenle kanserden korunmada risk danışmanlığı yapılması ve duyarlılık algısının artırılması

önemlidir.

Araştırmada kadınların Engeller alt boyut puanı (30.8±9.03) ortalamanın altındadır. Literatür gözden geçirildiğinde, araştırmamızdaki engeller puan ortalamasının, kadınlar üzerinde yapılan iki farklı araştırmanın bulgusundan daha düşük olduğu dikkati çekmiştir (Bulut vd., 2020; Uludağ vd., 2020). Öztürk ve Gürsoy'un (2020) araştırmasında kadınların kendini sağlıklı hissetmesi sebebiyle test yaptırma ihtiyacı hissetmemeleri, işlemin ağırlı olacağı korkusu ve muayene sırasındaki mahremiyet ihlali endişesi gibi nedenlerle pap smear testi yaptırmaktan kaçındıkları bildirilmiştir. Sağlık hizmetlerine erişim kolaylığı ve verilen etkili sağlık eğitimi ile engel algısının azaltılabileceği düşünülmektedir. Suudi kadınlar üzerinde yapılan bir araştırmada, Pap smear engel algısının yüksek olduğu bildirilmiştir (Aldohaian vd., 2019). Pap smear testi engel algısının yüksek olması, serviks kanseri mortalitesini yükseltmektedir (Chisale Maboŧja, Levin ve Kawonga, 2021). Araştırmamızda pap smear testi yaptırma konusunda algılanan engellerin düşük olması olumlu olarak değerlendirilmiştir. Bu bulgu kadınların eğitim düzeyinin yüksek olması ile ilişkilendirilebilir. Ancak sağlık inançlarının, sağlık davranışına dönüşmesi çok daha önemlidir. Nitekim araştırmada, kadınların pap smear testi yaptırma oranı %59.3 olarak belirlenmiştir.

Araştırmaya katılan kadınların bazı tanıtıcı özelliklerine göre Sağlık Algısı Ölçeği toplam puan ortalaması incelendiğinde; yaş grubu, eğitim düzeyi ve gelir durumuna göre ölçek puan ortalamalarında anlamlı fark olduğu belirlenmiştir. Yaş arttıkça SAÖ puan ortalamasının düştüğü görülmüştür. Araştırmanın bulgusu Karakoyunlu Şen ve Kılıç Öztürk'ün (2020) çalışma bulgusu ile benzerlik

göstermektedir. SAÖ puan ortalamasının eğitim düzeyi ve gelir düzeyi arttıkça yükseldiği dikkat çekmiş ve olumlu değerlendirilmiştir. Literatür gözden geçirildiğinde, benzer şekilde eğitim düzeyi yüksek olanların sağlık algılarının daha iyi olduğu bildirilmiştir (Çetinkaya vd., 2019; Karakoyunlu vd., 2020). Akça ve arkadaşlarının (2020) araştırmasında gelir düzeyi ile sağlık algısı arasında pozitif bir ilişki olduğu rapor edilmiştir. Eğitim düzeyi ve gelir durumu yüksek olan bireylerin, sağlığı geliştirmeye yönelik sorumluluk almada ve sağlık hizmetlerine erişimde avantajlı konumda oldukları söylenebilir.

Araştırmada kadınların bazı tanıtıcı özelliklerine göre SİMÖ alt boyut puan ortalamaları incelenmiş; yaş grubu ve gelir durumuna göre ölçek puan ortalamalarında anlamlı fark belirlenmemiştir. Eğitim düzeyine göre, sadece Önemseme alt boyutu puan ortalamasında anlamlı fark saptanmıştır. Araştırmanın bulgusu literatür bulgularından farklıdır. Kılışokan ve İlhan'ın (2020) araştırmasında, 40 yaş üzerindeki kadınların rahim ağzı kanseri ve pap smear testi ile ilgili duyarlılıkları, 40 yaş altındakilere göre daha yüksek bulunmuştur. Aynı araştırmada, kadınların eğitim düzeyi arttıkça, pap smear yarar algılarının, duyarlılıklarının, sağlık motivasyonlarının arttığı, pap smear engel algılarının azaldığı belirlenmiştir. Konuyla ilgili diğer araştırmalar incelendiğinde, kadınların eğitim düzeyi arttıkça sağlık motivasyonu, duyarlılık, önemseme ve pap smear yarar algısının arttığı, engel algısının azaldığı saptanmıştır (Egelioglu Cetisli, Dila Top ve Işık, 2016; Shirazi Zadeh Mehraban, Namdar ve Naghizadeh, 2018). Bu sonuçlar kadınların pap smear testi sağlık inançlarının eğitim düzeyinden etkilendiğini göstermektedir.

Araştırmada sağlık algısı ile sağlık inançları

arasındaki ilişki incelenmiş; SAÖ toplam puan ortalaması ile SİMÖ Yarar Motivasyon ve Sağlık Motivasyonu alt boyutları arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğu saptanmıştır. Sağlık algısı yükseldikçe yarar motivasyon ve sağlık motivasyonu artmaktadır. Taramanın yararına olan inancın ve katılımın yüksek olması, sağlığı koruma ve geliştirmede önemli rol oynamaktadır. Kızılırmak ve arkadaşlarının (2018) araştırmasında sağlık algısı ile kanserden korunma davranışı arasında pozitif bir ilişki olduğu bildirilmiştir.

SİMÖ Engeller alt boyutu kadınların pap smear testi yaptırmakta önlerine çıkan engelleri ölçmektedir. Yanlış inanç ve tutumlar bu engel algısını artırabilir. Araştırmada SAÖ toplam puan ortalaması ile SİMÖ Engeller alt boyut puan ortalaması arasında negatif yönde ilişki belirlenmiştir. Sağlık algısı yükseldikçe engel algısı azalmaktadır. Literatürde pap smear testi yaptıran kadınların sağlık algısının yüksek olduğu bildirilmiştir (Leung ve Leung, 2010). Hemşireler tarafından bireylerin tarama testlerine katılımını engelleyen kültürel uygulamaların belirlenmesi ve sağlık algısının güçlendirilmesi erken tanı uygulamalarının benimsenmesini kolaylaştırabilir. Ulusal düzeyde planlanmış organize tarama programları ile yeni serviks kanseri vakalarının sayısını ve mortalite oranlarını önemli ölçüde azaltmak mümkündür (Yağız Altıntaş, Kilci Erciyas ve Ertem, 2022).

Kısıtlılıklar

Veriler katılımcıların öz bildirimine dayalıdır. Bulgular ve sonuçlar, araştırmaya katılan kursiyer kadınlara özgüdür, genellenemez. Örneklem, olasılıksız rastlantısal yöntemle seçilmiş olması araştırmanın bir diğer kısıtlılığıdır.

SONUÇLARIN UYGULAMADA KULLANIMI

Kadınların sağlık algıları ile serviks kanseri-pap smear testi sağlık inançları arasındaki ilişkinin incelenmesi amacıyla gerçekleştirilen bu araştırmada, kadınların sağlık algı düzeyi yüksek bulunmuştur. Serviks Kanseri ve Pap Smear Testi ile ilgili sağlık inanç puan ortalamaları incelendiğinde; Yarar Motivasyon alt boyutunun çok iyi, Önemseme ve Sağlık Motivasyonu alt boyutunun iyi düzeyde olduğu saptanmıştır. Duyarlılık alt boyutunda ortalamanın altında puan alınması olumsuz; Engeller alt boyutunda ortalamanın altında puan alınmış olması olumlu değerlendirilmiştir. Sağlık algısı ile Yarar Motivasyon ve Sağlık Motivasyonu arasında pozitif; Sağlık algısı ile Engeller arasında negatif yönde istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir. Araştırmanın sonuçları, kadınların sağlık algılarının güçlendirilmesi, serviks kanseri ve pap smear testi ile ilgili duyarlılıklarının ve farkındalıklarının artırılması ve engel algısının daha da azaltılmasının önemini ve gereğini ortaya koymuştur.

Serviks kanserinde koruyuculuk önemlidir. Risk faktörlerini azaltma ve profilaktik aşımaya öncelik verilmelidir. Tarama testlerinin ise başvuruya dayalı değil, toplum tabanlı olması ve sistematik hale getirilmesi gerekir. Kadınların sağlık algılarının güçlendirilmesi, serviks kanseri ve pap smear testi ile ilgili duyarlılıklarının ve farkındalıklarının artırılması ve engel algısının azaltılmasına yönelik hemşirelik yaklaşımları serviks kanseri tarama programlarına katılımlarını olumlu yönde etkileyecektir.

Bilgilendirme

Yazarlar arasında çıkar çatışması yoktur. Araştırma için maddi destek alınmamıştır. Araştırma yüksek lisans tez çalışması olarak yapılmıştır.

Yazarların katkı oranı beyanı: araştırma konusunu

belirleme EU, AT; tasarım EU, AT; denetleme ve danışmanlık AT; veri toplama ve işleme EU; analiz ve yorum EU, AT; kaynak taraması EU; makalenin yazımı EU, AT; eleştirel düşünme AT.

Araştırmanın yapılabilmesi için bir üniversitenin İnsan Araştırmaları Etik Kurulundan (22.06.2018 tarihli, 180116 protokol numaralı, karar no:101) izin alınmıştır.

KAYNAKLAR

Akça, E., Gökyıldız Sürücü, Ş. ve Akbaş, M. (2020). Gebelerde sağlık algısı, sağlık okuryazarlığı ve ilişkili faktörler. İnönü Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksek Okulu Dergisi, 8(3), 630-642. <https://doi.org/10.33715/inonusaglik.735467>

Aldohaian, A. I., Alshammari, S. A. ve Arafah, D. M. (2019). Using the health belief model to assess beliefs and behaviors regarding cervical cancer screening among Saudi women: A cross-sectional observational study. *BMC Women's Health*, 19(1), 6. <https://doi.org/10.1186/s12905-018-0701-2>

Bulut, A., Çelik, G. ve Yiğitbaş, Ç. (2020). Cervical cancer and pap smear health belief level in women applying to cancer early diagnosis screening and training center. *Sakarya Tıp Dergisi*, 10(3), 406-414. <https://doi.org/10.31832/smj.730843>

Chisale Mabotja, M., Levin, J. ve Kawonga, M. (2021). Beliefs and perceptions regarding cervical cancer and screening associated with pap smear uptake in Johannesburg: A cross-sectional study. *PloS ONE*, 16(2), e0246574. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0246574>

Çeki, L. ve Özdemir, A. (2021). 21-65 yaş arası kadınların serviks kanserine yönelik bilgi ve davranışlarının sağlık inanç modeline göre değerlendirilmesi. *Türkiye Klinikleri J Nurs Sci* 13(4), 858-68.

Çetinkaya, A., Ovat Cankurtaran, D. ve Önat, G. (2019). Health perceptions and health promotion behaviors of workers working in an industrial field.

Arch Health Sci, 6(3), 564-574. <https://doi.org/10.5152/hsp.2019.576916>

Demirgöz Bal, M. (2014). Kadınların pap smear testi yaptırmaları durumlarının sağlık inanç modeli ölçeği ile değerlendirilmesi. *Clinical and Experimental Health Sciences*, 4(3), 133-138. <https://doi.org/10.5455/musbed.20140711031132>

Durmaz, S., Sürücü, E. ve Ozvuramaz, S. (2020). Mermer fabrikası işçilerinde sağlık okuryazarlığı, sağlık algısı düzeyleri ve ilişkili faktörlerin belirlenmesi. *Medical Sciences*, 15(3), 81-91. <https://doi.org/10.12739/NWSA.2020.15.3.1B0092>

Egelioglu Cetisli, N., Dila Top, E. ve Işık, G. (2016). Cervical cancer and pap smear test health beliefs and health promoting lifestyle of women in Turkey. *International Journal of Caring Sciences*, 9(2), 630-639.

Erenoglu, R., Can, R. ve Sekerci, YG. (2019). The effect of the health promotion program for young people on health behaviors, health perception, and self-efficacy levels: A randomized controlled trial. *International Journal of Caring Sciences*, 12(2), 1203-1212.

Guvenc, G., Akyuz, A. ve Açikel, C. H. (2011). Health belief model scale for cervical cancer and pap smear test: psychometric testing. *Journal of Advanced Nursing*, 67(2), 428-437. <https://doi.org/10.1111/j.1365-2648.2010.05450.x>

Hacıhasanoğlu Aşlar, R., Köse, S. ve Yıldırım, A. (2015). Kadınların servikal kanser ve "Pap smear" testine ilişkin bilgi, inanç ve davranışları. *Türkiye Klinikleri J Nurs Sci*, 7(2), 102-111. <https://doi.org/10.5336/hemşireler.2021-81645>

International Agency for Research on Cancer (IARC). (2021). Population factsheets. Turkey. <https://gco.iarc.fr/today/data/factsheets/populations/792-turkey-factsheets.pdf>. adresinden erişildi.

Kadioğlu, H. ve Yıldız, A. (2012). Validity and reliability of Turkish version of Perception of Health Scale. *Türkiye Klinikleri J Med Sci*, 32(1), 47-53. <https://doi.org/10.5336/medsci.2010-21761>

- Karakoyunlu Şen, S. ve Kılıç Öztürk, Y. (2020). Sağlık algısı ile kanser taraması farkındalığı arasındaki ilişki. *Türk Aile Hekimliği Derg*, 24(4), 175–183.
- Karaoğlu, N., Karaoğlu, KB. ve Yardımcı, H. (2020). Sosyoloji ve tıp öğrencilerinin sağlık algısı ve sağlık kaygısı düzeylerinin karşılaştırılması. *Ankara Med J*, (3), 615-628.
- Kılıçsokan, P. ve İlhan, N. (2020). Bir aile sağlığı merkezine başvuran kadınların pap smear testi yaptırma durumları ile serviks kanserine ve pap smear testine yönelik sağlık inançları. *JGON*, 17(2), 323-327. <https://doi.org/10.38136/jgon.667534>
- Kızıllırmak, A. ve Kocaöz, S. (2018). Bir üniversitedeki kadınların serviks kanseri ve pap smear testine ilişkin sağlık inançlarını etkileyen faktörler. *STED*, 27(3), 165–175. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/506498>
- Kulakçı Altıntaş, H. ve Korkmaz Aslan, G. (2020). Kadınların meme ve serviks kanserinin erken tanısına yönelik sağlık inançlarının değerlendirilmesi. *Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi*, 7(3), 249-261. <https://doi.org/10.31125/hunhemsire.834101>
- Leung, S., ve Leung, I. (2010). Cervical cancer screening: knowledge, health perception and attendance rate among Hong Kong Chinese women. *Int J Women's Health*, 2: 221-228. <https://doi.org/10.2147/IJWH.S10724>
- Mavi Aydoğdu, SG. ve Özsoy, Ü. (2018). Serviks kanseri ve HPV. *Androl Bul*, 20, 25–29. <https://doi.org/10.24898/tandro.2018.62533>
- Ozdelikara, A., Agacdiken Alkan, S. ve Mumcu, N. (2018). Determination of health perception, health anxiety and effecting factors among nursing students. *Bakırköy Tıp Dergisi*, 14 (3), 275-82. <https://doi.org/10.5350/BTDMJB.20170310015347>
- Öztürk, Y. ve Gürsoy, E. (2020). Kadınların pap smear tarama testini yaptırılmalarının önündeki engeller. *STED*, 29(1), 61–68. <https://doi.org/10.17942/sted.466811>
- Shirazi Zadeh Mehraban, S., Namdar, A. ve Naghizadeh, M. M. (2018). Assessment of preventive behavior for cervical cancer with the health belief model. *Asian Pac J Cancer Prev*, 19(8), 2155-2163. <https://doi.org/10.22034/APJCP.2018.19.8.2155>
- Şengel, A. ve Gür, K. (2018). “Sağlığa Yönelik Sosyal Sorumluluk” Programının ergenlerin empatik eğilim, özgecilik ve sağlık algısına etkisi. *Marmara Medical Journal*, 31, 17-26. <https://doi.org/10.5472/marumj.371278>
- TC. Sağlık Bakanlığı. (2019). Sağlık istatistikleri yıllığı. ISBN: 978-975-590-792-5 <https://dosyasb.saglik.gov.tr/Eklenti/40564,saglik-istatistikleri-yilligi-2019pdf.pdf?0> (Erişim Tarihi: 10.01.2021)
- The Survey System. (2017). Sample Size Calculator. <https://www.calculator.net/sample-size-calculator.html> (Erişim Tarihi: 12.12.2017)
- Uludağ, G., Gamsızkan, Z. ve Sungur, MA. (2020). Kadınların serviks kanseri ve taraması ile ilgili sağlık inançlarının değerlendirilmesi. *Düzce Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 10(3), 357-362. <https://doi.org/10.33631/duzcesbed.749205>
- Yağız Altıntaş, R., Kilci Erciyas, Ş. ve Ertem, G. (2022). Sağlık bilimleri fakültesi öğrencilerinin serviks kanseri ile human papilloma virüs enfeksiyonu aşılmasına ilişkin sağlık inanç düzeylerinin belirlenmesi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Elektronik Dergisi*, 15(1), 40-49. <https://doi.org/10.46483/deuhfed.792977>